

Mobbetallene avhenger av metoden

Ulike mobbeundersøkelser gir ulike resultater, i så stor grad at uhederlige ledere kan dra nytte av det ved å velge en undersøkelse som tildekker istedenfor å avdekke.

PUBLISERT 5. oktober 2009

MORTEN BIRKELAND NIELSEN

- Postdoktor ved Institutt for samfunnspsykologi, Universitetet i Bergen
- Forsvarte 5. mai 2009 sin doktoravhandling *Methodo-logical issues in research on workplace bullying. Operationalisations, measurements, and samples* for ph.d.graden ved Universitetet i Bergen
- Kontakt morten.nielsen@psysp.uib.no

Flere studier, både i Norge og internasjonalt, tyder på at mobbing på arbeidsplassen forekommer relativt hyppig.

- Egentlig ville jeg skrive om mobbing og helse, forteller Birkeland Nielsen.
- Men så oppdaget jeg den store variasjonen mellom undersøkelsene når det gjaldt tallene for utbredelse av mobbing. Det viste seg at det fantes svært lite forskning på gyldigheten til de ulike forskningsoppsettene, og hvordan metodevalget eventuelt kunne påvirke resultatene. Dette fanget interessen min, og jeg bestemte meg for å jobbe med metodiske problemstillinger i stedet.

Birkeland Nielsen har gjennomført tre studier som undersøker hvordan ulike målemetoder og utvalgsteknikker påvirker funn på mobbing i arbeidslivet. I hovedsak kan målemetodene deles i tre typer. Den første spør folk direkte: Har du vært utsatt for mobbing? Det er opp til de som svarer, å definere hva mobbing er. Den andre undersøkelsestypen legger inn en definisjon av mobbebegrepet før spørsmålet stilles, mens den tredje presenterer en liste over atferd, og en skal krysse av for det en har vært utsatt for.

– At forskjellene var så store som det viste seg, var en overraskelse. Forekomstallene varierte fra 0,6 til 13,4 prosent, sier forskeren.

– Man kan jo spørre seg om det er det samme fenomenet som undersøkes.

Han vil ikke utrope en vinner blant målemetodene. Hver av metodene har sin styrke og sine svakheter. Dette er viktig innsikt for dem som vil ha kunnskap om mobbing på sin egen arbeidsplass, mener Birkeland Nielsen:

– Når resultatene varierer så mye, bør en nok ta i bruk flere metoder istedenfor å satse bare på én. Som praktiker er det viktig å være reflektert i forhold til resultatene fra mobbeundersøkelser, og ikke trekke for raske konklusjoner.

Den påviste variasjonen har også en etisk side, fordi den faktisk gir rom for å manipulere resultater, påpeker forskeren. Hvis ledelsen ønsker det, er det mulig å velge undersøkelsesmetoder som skårer lavere på utbredelsen av mobbing.

Nå håper Birkeland Nielsen at fremtidig forskning på mobbing i arbeidslivet vil ta mer hensyn til metodologiske faktorer og forskningsdesign.

– *Hvis du fikk fri i ett år og ubegrensede midler, hva ville du da ha forsket på?*

– Helt siden introduksjonsstudiene i psykologi har jeg vært interessert i attribusjonsteori og anvendelsen av denne teorien. Et emne jeg gjerne kunne jobbet videre med, er hvordan mennesker som er utsatt for mobbing og trakassering, opplever og fortolker mobbingen, og hvordan ulike forklaringsmekanismer påvirker deres helse og velvære. I behandling og rehabilitering av personer som er eller har vært utsatt for mobbing, vil kunnskap om hvordan de forklarer mobbingen være viktig, fordi den kan bidra i arbeidet med å justere deres oppfatninger av omverdenen, sier Birkeland Nielsen.

nina.strand@psykologforeningen.no

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 46, nummer 10, 2009, side